

Omschrijving workshops studiedag Frienet-Nederland 2017.

1. Workshop Natuurlijk Leren Lezen (1x)

(Rouke Broersma en Jimke Nicolai)

Deze workshop baseert zich op de inhoud van het boek *Natuurlijk Leren Lezen* van Freinet en wordt ondersteund vanuit aanvullende theorie en praktijk van *Levend Leren*.

Onderwerpen die in het boek aan de orde komen (bijvoorbeeld: natuurlijk versus methodisch lezen, tekenen als verkennende activiteit, van tekenen naar schrijven, de motivatie om te schrijven en te lezen, schoolcorrespondentie, gemotiveerd oefenen, teksten en tekstbesprekingen, de betekenis van het drukken van teksten) zullen we vanuit drie perspectieven benaderen:

1. De visie van Freinet (zoals beschreven in het boek)
2. De ervaringen van de deelnemers.
3. Inzichten vanuit de (hedendaagse) wetenschap.

Tijdens deze workshop analyseren en bespreken we kinderwerk, werken we met eenvoudige druktechnieken en formuleren we werkplannen voor de eigen praktijk.

2. – 3 Voorbij de democratie: besluiten op basis van gelijkwaardigheid (2x)

(Baudy Wiechers en Sylvia van der Nol -Consent)

Besluiten nemen waarbij alle stemmen gelden en een besluit pas genomen is wanneer iedereen consent geeft aan dat voorstel in plaats van de meeste stemmen gelden. Werkt dat en hoe effectief is het?

De C.O.N.S.E.N.T-methode® biedt handvatten voor effectieve besluitvorming op basis van gelijkwaardigheid en met consent. Concreet betekent dit dat elk individu gezien en gehoord wordt en met zijn/haar kennis bijdraagt aan betere beslissingen in de organisatie.

Door het spelen van een serious game – het Ger-Consentspel – doe je in de workshop een ervaring op met deze manier van overleg en besluitvorming. Je kunt morgen aan de slag in je eigen schoolorganisatie, door bijvoorbeeld de *Gespreksetiquette* te gebruiken.

Als je wilt weten wat dat is en hoe het werkt, ben je van harte welkom in deze workshop.

Het spel wordt gespeeld door max 9 spelers. Er zijn 2 parallelsessies, dus max. 18 deelnemers per ronde.

4. De kracht van het midden: hoe ga je om met polarisatie?

(Anjo Mooren – Bureau Sterk)

Op het pleintje wordt druk gevoetbald. Joshua wil ook meedoen, maar dat mag niet, want, zo verzucht hij: 'Ik zit niet bij hun op de voetbalclub.'

Tina zou graag in de klas vertellen over haar geloof, maar ze laat het wel uit haar hoofd. 'Ik wil niet dat ze me uitlachen,' vertelt ze thuis tegen haar moeder.

Als er vlak na een aanslag in Brussel een aanslag gepleegd wordt in Ankara en er veel doden gevallen zijn, confronteert Ahmed zijn mentor met de opmerking: 'Waarom praten we nu niet over de aanslag, zeker omdat het 'maar' in Turkije is.'

Dit zijn enkele voorbeelden uit de dagelijkse praktijk waarbij kinderen of jongeren geconfronteerd worden met buitengesloten zijn of zich buitengesloten voelen. Een naar gevoel want niemand wil zich ongelijk voelen aan anderen. Professionals in het onderwijs maken met regelmaat dit soort situaties mee. En hoewel het hier vaak om ogenschijnlijk kleine conflicten en misverstanden gaat, wordt er een alerte en adequate reactie van leraren gevraagd. Ongelijk behandeld worden en buiten gesloten worden kan namelijk zorgen voor het afwenden van de anderen, voor veiligheid zoeken in je eigen kring en uiteindelijk voor het niet deelnemen aan de maatschappij, voor een toename van het 'wij-zij' denken. 'Wij-zij' denken beschadigt. Het vreet aan de sociale stabiliteit van ons continent, ons land, de samenleving, onze steden en buurten, onze scholen...

In deze workshop maak je kennis met een model dat verschillende wetmatigheden in polarisatie en conflict verklaart. Zonder hét antwoord te hebben op dit complexe vraagstuk, gaan we samen in gesprek, op zoek naar onze eigen positie in polarisatie, onze vooroordelen en onze kennis.

De workshop is een eerste aanzet tot het doorgronden van de mechanismen achter polarisatie, tot het bewust worden van de eigen (on)mogelijkheden en groei in het omgaan met polarisatie. We gebruiken het boek 'Polarisatie; inzicht in de dynamiek van wij-zij denken' van filosoof en trainer Bart Bransma als uitgangspunt.

5. Levend leren in het domein rekenen/wiskunde (1x)

(Luc Heyerick – Freinetbeweging/Vereniging voor freinetpedagogie)

Vaak worden ook in freinetklassen de doelen voor wiskunde nagestreefd via instructie van de leerkracht gevolgd door inoefening via fichewerk. Toch kan in dit domein de inbreng van de kinderen zorgen dat wiskunde op een meer natuurlijke manier aangeleerd wordt. Die inbreng komt expliciet in de klas via de kring (levend rekenen), via wiskundige creaties en via wiskundige wandelingen. Die inbreng leidt tot onderzoeksvragen en het autonoom wiskundig onderzoek van (individuele of groepjes) leerlingen dat daarop volgt verrijkt het wiskundig patrimonium van de coöperatieve klasgroep. Het aandeel van de leerkracht in het begeleiden van dit levend wiskunde leren komt in het atelier uitgebreid aan bod.

6. Film: L'École Buissonnière (De Spijelschool) -extra lange workshop (1x)

(Inleider: Armand De Meyer)

In deze speelfilm uit 1949 stond Célestin Freinet model voor het personage van meester Pascal, die als nieuwe onderwijzer arriveert in Salèzes, een dorpje in de Franse Haute-Provence. Hij gaat er binnen en buiten het klaslokaal op een heel eigen wijze met de jongens aan de slag. De film laat mooi zien op welke manier Freinet erin slaagde om van de scheldnaam l'école buissonnière (spijelschool) die zijn aanpak kreeg van een aantal dorpelingen een kenmerkende eretitel te maken voor zijn pedagogie. De film is in het Nederlands ondertiteld en hoewel bijna 70 jaar oud inhoudelijk nog niet gedateerd. (speelduur: 1u 50')

7. Workshop stadstuin/schooltuin ontwikkelen (1x).

(Nieuwe Regentesse: Ineke Stronks - leerkracht/ Maarten Bruns - ouder-werkzaam bij I.V.N)

In deze workshop kun je inspiratie opdoen voor het letterlijk 'natuurlijk' leren; als in ' bezig zijn in de natuur'. De Nieuwe Regenteschool heeft twee jaar geleden het idee opgevat om in de beperkte ruimte om de school heen, een educatieve stadstuin op te gaan zetten. Via een themagroep, die het beleid en de visie heeft uitgewerkt en het inschakelen van een oud-ouder/tuinarchitect en een

externe tuinman. Ineke Stronks, leerkracht, zal kort vertellen hoe we dat hebben gedaan en wat we zijn tegengekomen aan belemmeringen en uitdagingen en hoe de stand van zaken nu is.

Het tweede, grootste deel van de workshop sluit aan op hoe je de natuur binnen je school kunt halen, in combinatie met de buurt waar de school staat. Maarten Bruns is ouder van de school en medewerker bij het Instituut voor Natuureducatie en duurzaamheid. Hij is o.a. initiatiefnemer van Tiny Forest Cremertuin in Utrecht, waar een minibos op een school is gecombineerd met buurtmoestuintjes. Maarten werkt ook met buitenslokalen en binnenbossen (groene klaslokalen) en is op dit moment druk bezig met het uitrollen van tuinreservaten, waarbij ook tuinen van particulieren worden benut. In deze workshop zal hij vertellen wat er allemaal mogelijk is en met de deelnemers kijken of en hoe zij zelf op dit gebied iets op hun school en in de buurt zouden willen ondernemen.

Mogelijk voelen enkele deelnemers er iets voor een schrijfgroep te gaan vormen t.b.v. een uitgave in 'De Reeks' over dit onderwerp te komen....

8. Workshop Natuurlijk Leren Rekenen en Tegeldruk (1x).

(Jimke Nicolai)

Tijdens deze workshop staan we eerst stil bij de wijze waarop levend rekenen gerealiseerd kan worden op onze scholen. In hoeverre helpen de bouwstenen en leerlijnen in Dat Telt om structuur te geven aan de praktijk in je school en klas? In Dat Telt worden vier gebieden genoemd die als bron voor het levend rekenen: het klassenleven, het leven van het kind, het schoolwerk en de wiskunde. Deze workshop gaan we werken aan levend rekenen vanuit het brongebied: het schoolwerk. Op freinetscholen werken we met teksten en die drukken we. Freinet laat in Natuurlijk Leren Lezen zien hoe sterk beeld en woord aan elkaar verknoopt zijn. In deze workshop werken we aan een druktechniek en koppelen die aan levend rekenen. We verkennen tegeltjesdruk en werken daarbij aan verschillende vormen van symmetrie.

9. Groepsgewijs probleem oplossen met Freinet (1x)

(Laurence Guerin en Jory Tolkamp, lectoraat Vernieuwingsonderwijs, Saxion)

Binnen het lectoraat vernieuwingsonderwijs loopt de onderzoekslijn 'Brede Vorming'. Eén van de onderwerpen is Burgerschap. Hierin zijn er 9 projecten ontwikkeld waarin leerlingen groepsgewijs problemen oplossen met betrekking tot maatschappelijk technologische vraagstukken. De projecten worden uitgevoerd bij zowel Dalton-, als Jenaplanscholen. We zouden echter heel graag weten hoe we deze projecten kunnen laten aansluiten op het Freinetonderwijs.

In deze workshop doorlopen we het project 'textiel' en vragen we om jullie advies en deskundige (praktijk)input. Op deze manier willen we samen het project toegankelijk en inzetbaar maken op Freinetscholen.

Op een interactieve samenwerking!

10. Leesgesprekken (1x).

(René Berends, docent Nederlands en onderzoeker bij het lectoraat Vernieuwingsonderwijs Saxion Deventer. Hij was initiatiefnemer van het project over het opzetten en uitvoeren van leesgesprekken).

Een kleuter van vier mag van een grote tafel vol met boeken er eentje uitzoeken om te 'lezen'. Ze pakt een groot informatief boek voor volwassenen, vol met foto's en teksten over het heelal. Als de

leraar vraagt waarom ze dat boek pakt, zegt het kind: "Omdat het over de hemel gaat en ik de hemel mooi vind en er meer over wil weten!"

Kinderen in Nederland hebben, meer dan in andere landen, een probleem met hun leesmotivatie. Een oplossing hiervoor zou kunnen liggen in het voeren van reflectiegesprekken met kinderen (kindgesprekken) over het lezen. Bij het voeren van leesgesprekken staat voor leraren de vraag centraal: "Wat zou *ik* kunnen doen, om ervoor te zorgen dat *jij* lezen leuker gaat vinden en er beter in wordt."

SLO, Stichting Taalvorming, Rijksuniversiteit Groningen en de pabo van Saxion in Deventer hebben samen een project uitgevoerd rond het voeren van leesgesprekken.

In de presentatie worden verschillende filmfragmenten van leesgesprekken getoond. Aan de hand daarvan worden vragen besproken als: Wat zijn leesgesprekken? Hoe voer je leesgesprekken? Wat leveren leesgesprekken op? Welke gespreksvaardigheid hebben leraren en leerlingen nodig? Hoe organiseer je leesgesprekken in je eigen klas of op school?

11. Zelfsturend leren wordt je aangeleerd! (1x).

(Patrick Sins, lector Vernieuwingsonderwijs, Saxion en Thomas More hogeschool)

Zelfsturend leren is cruciaal voor het leren van leerlingen. Verschillende studies tonen echter aan dat zelfsturend leren in het basisonderwijs nauwelijks op gang komt. Ondanks dat basisschoolleerlingen zelfsturend leren kunnen aanleren en dat zelfs de jongste kinderen profiteren van instructie, wijst onderzoek uit dat leraren ernstig tekortschieten in het bevorderen van het zelfsturend leren. Observatiestudies laten zien dat leraren er vaak niet in slagen hun leerlingen strategieën voor zelfsturend leren aan te leren, ook al erkennen ze dat het onderwijzen van zelfsturend leren belangrijk is voor het leren van hun leerlingen. Zelfsturend leren komt dus amper aan bod in het basisonderwijs, omdat leraren niet weten hoe ze zelfsturend leren kunnen bevorderen. Vanuit dit knelpunt heeft het lectoraat in samenwerking met acht vernieuwingscholen (waaronder freinetschool De Regenboog) de professionaliseringsaanpak iSELF opgeleverd waarin leraren effectief leren omgaan met kennis over zelfsturend leren en waarbij strategieën worden aangereikt en geoefend om zelfsturend leren in de eigen onderwijspraktijk te integreren. In deze workshop laten we iSELF zien en gaan we na hoe we zelfsturend leren effectief kunnen bevorderen.

12. Een nieuw gebouw voor Natuurlijk Leren/Freinet

(Patrick Leunens – De Triangel Booischot)

In GO! Freinetschool Triangel in Booischot is men gestart met de bouw van een nieuw schoolgebouw: een nieuwbouw i.f.v. de Freinetpedagogie.

Hoe is deze nieuwbouw tot stand gekomen? Welke basisprincipes van de Freinetpedagogie hebben de nieuwbouw mee vorm gegeven? Welke obstakels en moeilijkheden zijn er overwonnen? Wat wordt het uiteindelijke resultaat en wat is de meerwaarde van het nieuwe gebouw.

In deze workshop maakt men kennis met het hele voortraject, de ontwikkeling, de realisatie en het vermoedelijke eindresultaat van deze nieuwbouw i.f.v. de Freinetpedagogie.

13. Natuurlijk leren lezen en schrijven

(Truus Schuttyser – De Triangel Booischot)

Een zo perfect mogelijke overgang van thuis- naar schoolsituatie omschreef Freinet met de term 'natuurlijk leren'. Betekenisvol vanuit je eigen belangstelling leren. Maar werkt dat wel? En hoe kunnen kinderen zonder een kant en klare methode leren lezen en schrijven?

Ook in Freinetscholen is de keuze voor de 'natuurlijke methode' geen evidentie. Truus Schuttyser, leerkracht 1ste graad in GO! Freinetschool Triangel in Booischot, laat u in deze workshop ontdekken hoe 'Natuurlijk leren schrijven en lezen' werkt en hoe zij er in de klas mee aan de slag gaat!

14. Tekstbespreken en levend taalonderwijs in groep 3/4.

(Vera Ellen v. Bork en Maaïke Balk Windroos – Wijk bij Duurstede)

Tijdens deze workshop voor (beginnende) leerkrachten laten we zien hoe wij in groep 3/4 teksten bespreken en hoe daarbij gewerkt wordt aan taalontdekkingen. We laten ook zien hoe we op grond hiervan het mondeling en schriftelijk taalonderwijs vormgeven, bijvoorbeeld in de vorm van taalbladen.

We nemen ook een aantal teksten mee om met elkaar de mogelijkheden te verkennen en ieders repertoire op dit gebied uit te breiden.

Deelnemers kunnen ook teksten van kinderen uit hun eigen groep meenemen om samen te bekijken.

15. Verhalend werken met kleuters en de overheadprojector (1x).

(Nieuwe Regentesse: Marlies Galema, Sandy Rozemeijer, Iris Stelder, leerkrachten groep 1/2)

In deze workshop gaan de deelnemers heel praktisch zelf aan de slag door te spelen en te onderzoeken met behulp van licht, schaduwen en de overheadprojector.

Je gaat samen een landschap maken waarin jij bepaalt wat er gebeurt en waarin jij zelfs de hoofdrol kan spelen...Geef je fantasie de vrije loop en speel, beweeg, knutsel en verzin 'als een kleuter'.

Ontdek net als zij het wonder van het werken op deze manier: een beeltenis op een glasplaat die weerkaatst wordt op een groot wit doek en die de bron vormt voor een verhaal of gebeurtenis waar je weer over door kunt fantaseren en nieuwe beelden bij kunt maken.

Ondertussen, bij dit bewegend spel met licht en donker, vertellen de leerkrachten wat zij ervaren met hun kleuters aan deze manier van 'natuurlijk leren' en hoe zij aansluiten bij dit ontdekkend leren binnen hun onderwijs.

16. Natuurlijk internationaal: ontmoeting met freinetwerkers uit de hele wereld; laten we eens naar de RIDEF in Zweden gaan (1x).

(Onder voorbehoud: Katrien Nijs)

Wie komen daar nu eigenlijk en wat gebeurt er op een RIDEF? Wat kun je er 'halen' en wat zouden anderen van jou nodig kunnen hebben? Hoe gaat dat dan: deelnemen?